LETO IV. LJUBLJANA, 17. JULIJA 1926. ŠTEV. 32.

NAROČNINA ZA JUGOSLAVIJO ČETRTLETNO DIN 15 CELOLETNO DIN 60/ZA INOZEMSTVO JE DODATI POŠTNINO/OGLASI PO CENIKU/POSAMEZNA ŠTEVILKA PO DIN 1'50.
POŠT. ČEK. RAČ. 13.188

ORJUNA

VREDNIŠTVO IN UPRAVA V UČITELJSKI TIŠKARNI/ROKOPISI SE NE VRAČAJO/ANONIMNI DOPISI SE NE PRIOBČUJEJO/POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI
TELEFON ŠTEV. 906.

Poplave.

Črni oblaki vise že mesece nad našo zemljo in sipljejo s prestrašno mero bolečino in tegobo v razkaljužene razore naše grude ki v svoji nesreči upije do visokega neba. Kakor demon je legla nesreča nad naše poljane in izpremenila cvetoče travnike, valujoča prebogata zlata žitna polja in stotine sel v umazano morje, ki raste od ure do ure in požira pod seboj vedno nove predele naše zakladnice — prebogate Vojvodine. Iz hipa v hip rastejo v desetine milijonov navzgor številke škode, katerim se pridružuje še nepregleden niz z vseh ostalih delov Jugoslavije, kjer je danes skoro sleherni potoček malo, da ne že reka. Pregleda nad temi številkami danes še nima nihče, najmanj pa minister voda.

Pojmi jih lahko vsakdo, ki ve, da so s to poplavo za desetletja oškodovani najbogatejši krajli države, ki daleč s svojimi agrarnimi pridelki največje aktivne postavke naše trgovske bilance in ki so bili baš skoro edini spasili in dvignili naš dinar na sedanjo višino navzlic vsem tako zavoženim valutnim operacijam naših bivših exfinančnih ministrov.

Doumeti pa jih ne morejo ali ne marajo oni, ki jim je usoda izročila v roke vodstvo naše države in ki so po narodu krvavo drago plačani samo zato, da bi zani v resnici delali in skrbeli. **Napovedali so tokrat zopet štrajk. Spravili so skupaj kovčke in se odpeljali v letovišča, toplice ter pričeli z razmaščevalnimi kurami in s pomirjevanjem v barih ruiniranih živcev.** Odgodili so Narodno skupščino in dovolili narodu, da potone ali plava ter si pomore iz nesreče, kakor v Albaniji, ko so bili baš ti gospodje prvi, ki so prepustili ljudstvo negotovi prihodnosti.

Na zahtevo, da skličejo Narodno skupščino, očetje domovine odgovarjajo z nemogočnostjo in dajejo prazne izjave, s katerimi še ni bila zaustavljena niti kapljica vode, **Od vseh ministrov se je po dolgotrajnih protestih in krikih na pomoč, odpeljala na kraj poplave četvorica, v kateri pa bo izvršil svojo nalogo prav gotovo samo eden in to je vojni minister.**

V teh težkih urah preizkušanja stoji tako narodu ob strani samo njegov up in nada, ki je za vlado povsem nepričakovano posetil poplavljeno ozemlje in dokazal bednemu in razočaranemu narodu, da mu stoji ob strani n da ga hoče izvesti iz te nesreče, v katero je zapadel v veliki meri po nemarnosti in brezdelju političnih strank, ki so se brigale za vse drugo, kakor za vodne nasipe in vsakoletne poplave.

Stoji mu pa neomajno ob boku tudi njegova uzdanica — vojska, ki ob lomljenju nasipov in udarjanju valov brani vsako ped zemlje pred silnim navalom vodnih mas s tolikim heroizmom in požrtvovalnostjo kakor more in zna to samo jugoslovenska narodna vojska. Pri pogledu na njene gigantske podvige proti titanskim vodnim masam **navda slehernega še poštenega človeka volja, končati že enkrat s smešno pigmejsko komedijantsko igro naših političnih grup ter definitivno likvidirati njihovo uničevanje narodnih in državnih dobrin zbog kolega spadajo v kriminal, ne pa med voditelje usode domovine!!**

Nasipi pokajo!! Še drže plačani po ukazanih in plačanih pilotih. Toda ni več daleč hip, ko bo za sedanjo nesrečno in tužno poplavo zavihrala preko te zemlje nova srečo donašajoča, poštenih in čistih mož, ki bodo roko v roki z onimi, kateri danes sami z golimi prsmi zastavljajo naval valov narastlih rek — šli k novemu in globokemu delu, po katerem bodo poplave zbog nemarnosti in zanikernosti odgovornih faktorjev, samo še eksempel kako je postopati s škodljivci, ki se opirajo na stari izrek: Za nami potop...

A. V.

Ne izzivajte!

(Odgovor »Slovencu« od 6. jul. t. l.)

Ker se je po ljubljanskih dogodkih na Vidovdan oglasil kot prvi klerikalni generalštab v **Kat. tiskarni v Ljubljani** in v izmišljenih odredbah ministrskega sveta izrazil svojo pobožno željo za razpust Orjune in te izmišljotine pošiljal v svet v »Slovencu« na uvodnih mestih z debelimi črkami in to v času, ko bi ti pobožnjaki morali posvečati vse svoje misli evharističnemu kongresu v Čikagu, je smatral tudi mariborski dopisnik »Slovenca«, da pod napisom **»Ne izzivajte«** ošvrkne Orjuno in to specijelno mariborsko. **Mariborska Orjuna, da baje zadnje čase nastopa izzivalno in sicer s tem, ker je razbobnala, da bo prišlo več tisoč Orjunašev na razvitje prapora v Slivnico.** Predvsem moramo popraviti, da se razvitje ne vrši **v Slivnici, temveč v Hotinji vasi pri Mariboru,** kar vsekakor ni vseeno. Nečuvena klerikalna drznost je, da se označi dejstvo, če pride skupaj četudi **več tisoč nacionalnih ljudi kot izzivanje.** A koga? Klerikalcev? Program Orjune Vam je gospodje znan. Če Vas torej Orjuna s tem, da se razvije prapor in se jo zbere večje število, izziva, priznate, da mrzite jugoslovensko orijentirane mase, **ki se zbirajo pod našimi prapori in to mase ki so še bile do nedavnega časa vaše, a se sedaj obračajo od vas in so postale orjunaške. Znamo, da vas boli, ker se mlada generacija po vaseh obrača od Vas in pristopa k Orjuni in to ne samo v Slivnici, Hotinji vasi,** temveč tudi v Podovi, v Dobrovcih, v Hočah, Račah, na Pragerskem itd. In zato naše razvitje prapora ne bo izzivanje, ker se bo vršilo med našimi. Saj vendar niste tako naivni, da boste zahtevali, **da bo Orjuna par klerikalnim mogotcem na ljubo zlezla v mišje luknje.** Tu tudi ne pomagajo intervencije klerikalnega poslanca Faleža in drugih klerikalnih veljakov, ki hodijo k oblastim in mažejo hudiča na steno, da bi tako omehčali naše že itak bojazljive oblasti k nepremišljenim korakom. Nadalje je, čujte in strmite dopisnik »Slovenca« tudi mnenja, **da oviramo Orjunaši s svojim nastopom narodno delo na meji in da nemškutarija znova raste v svojem odporu in številu.** Fakt pa je nasprotno ta, da nemškutarija raste in kaže svojo drznost tam kjer je našla zavetišče in potuho pri klerikalcih. Kdo je večji zaščitnik nemškutarjev v Mariboru, kakor sam dični klerikalni poslanec Žebot. Naj bo odkrit ta gospod in naj nam pove, kolikokrat so se že zatekli k njemu mariborski nemčurji in kolikokrat je gospod poslanec tudi že storil različne korake za nje in to vse za to, ker si domišljuje, da bo dobil njih kroglice pri volitvah. Kdo sklepa po naših nemčurskih gnezdih kompromise z nemčurji pri občinskih volitvah? Nihče drugi kot klerikalci. **In pod njihovo patronanco jim je zopet zrastel greben, sedaj pa trdijo da je kriva temu Orjuna.** Sploh se je klerikalna značajnost ponovnokrat sijajno izkazala. Ko so se bližale občinske volitve v Mariboru, **se je na inicijativo Orjune stvoril Narodni blok.** Prve seje je vodil bivši predsednik Oblastnega odbora dr. **Šnuderl.** Ko se je ta blok stvoril, se je Orjuna umaknila in storila svojo dolžnost pri agitaciji. Toda glej to črno nehvaležnost. Že drugi dan po volitvah so pljunili na Orjuno, ki je pripomogla do sijajne zmage bloka in obsojali neki dozdevni volilni teror Orjune, katerega nikjer bilo ni. In zakaj? Komu na ljubo? Mar ne nemčurjem, katerim so se hoteli po končanih volitvah zopet prikupiti. Če pa se vprašamo sedaj po že dveletni vladi bloka, kdo ima korist od te zmage bloka, pa vidimo, da samo le klerikalci. Klerikalci so in še izrabljajo blok in so na vseh koncih in krajih znali vriniti predvsem svojo žlahto in somišljenike v službe in danes kar mrgoli klerikalnih uslužbencev po mestnih uradih. Nismo jim nevoščljivi in se ne bi spodtikali nad tem, če bi vedeli, da so upoštevali pri tem tudi usposobljenost in pa predvsem nacionalno zavednost. Toda njihovi protežiranci so v nacionalnem oziru velik minus. Če je že klerikalcem vseeno, kam spadajo njihovi protežiranci, ni vseeno to nacionalni javnosti, ki bo odslej pazno zasledovala malomarno početje naših klerikalcev.

V vsakem oziru pa prevladuje tudi na magistratu volja klerikalcev in napredniaki so le klavern privesek, katere odškodujejo klerikalci tu pa tam s kakšno kostjo, da udušijo eventuelno godrnjanje. Tako je stanje sedaj takšno, da imajo od bloka profit samo klerikalci, ki vpijejo o nacionalni nevarnosti in kličejo Orjuno na pomoč, ko so v nevarnosti njihovi osebni in strankarski interesi, splošnega čuta dati konečno Mariboru nacionalno obilježje, pa do danes niso niti v najmanjši meri pokazali. **Zato jim je Orjuna danes odveč in kažejo javno svojo mržnjo do nacionalne organizacije ter pridno sekundirajo svojemu generalštabu v Ljubljani. Pred nekaj tedni je bila mariborska katoliška omladina s svojo godbo v Ptuju. Nemški socialisti ki so bili istotako s svojo godbo iz Maribora v Ptuju, so klerikalcem kratkomalo zabranili njihov nastop ter so jih nazaj grede v vlaku celo dejansko ogrožali. Na Pragerskem so vstopili tudi mariborski Orjunaši h katerim so prišli klerikalci prosit pomoči, češ, da jih Nemci ogrožajo dejanski. Nemčurji so začeli, ko so opazili Orjuno tudi to izzivati, seveda so se zmotili, ker so jim Orjunaši pokazali, da so druge vrste ljudje kot pa klerikalci. Drugi dan je prišel vodja klerikalne ekskurzije in našel le hvalo za to, da je Orjuna potegnila klerikalce iz šlamastike in je celo priporočal, da bi kazalo v bodoče s skupnimi silami preprečiti Nemcem izzivanje.** Sedaj pa pride klerikalni dopisnik in denuncira Orjuno, da izziva, dela nemire in pretepe. Vse to si bo treba zapomniti in gospodom dvoličnežem to neznačajnost povrniti na orjunaški način. Zato gospodje pustite Orjuno na miru in ne kričite o izzivanju, ko se Orjuna organizira. Ne moremo za to, če vam je nepriljeten naš razmah; je pač končno prišel čas, ko se ljudem že odpirajo oči in spregledavajo vaše sleparstvo. Edino sredstvo, ki vas je na deželi še držalo pokoncu, je bilo nemčursko srbožrstvo, katero ste strastno podpihovali in je marsikateri vaš dični mladenič **vpil na naboru da ne gre srbskega kralja služit. Toda šli so in se vrnili nazaj. In glej čudo. Ne vračajo se več k Orjuni, oni gredo k Orjuni, gredo k Sokolu in to navzlic vsem tistim inkvizicijam, o katerih je vedela na dolgo in široko pisati mariborska »Straža« o naši vojaški službi. Vsak odpuščeni vojaški letnik pomeni ojačenje naših vrst. Vaše metode se torej niso obnesle in zato ta srd. Toda prej ko slej se bodete morali spoprijazniti z dejstvi in pustiti Orjuni njen razmah.**

Zato gospodje! Orjuna ne izziva; izziva je tisti, ki razdira. Vi razdirate, zato izzivate Orjuno, ki zida. Kdor nam pomaga je dobrodošel, kdor pa nas ovira in napada, tistega bo Orjuna zavrnila na način, kakršnega nam predpisuje naši štatuti.

V.

LISTEK.

POHARC JANEZ:

Zletni vtisi.

V kolikor je sploh možno podrobno opisati vso krasoto, sijaj in nepozabne prizore VIII. Vsesokolskega zleta v Pragi — so to že storili z obširnimi poročili dnevniki, zato bi bilo vsako ponavljanje odveč, saj človek itak ne more povedati vsega, kar je občutil. V teh vrsticah hočem zato podati le glavne vtise, ki jih je bilo vse polno, le one, ki so to zamogli izkristalizirati v mislih doma, ko je človek mogel v miru premišljati, kaj je doživel in videl, ko ni bil več pod neposrednim vtisom dogodkov, ki so se zdeli kot krasen sen.

Na prvem mestu treba je povdariti, da znači VIII. Vsesokolski zlet triumf Sokolske misli ki je zopet v svet ponesla Češko ime, on znači zmago Sokolske energije, prostovoline in vendar jeklene discipline ter uspeh organiziranega duha Čehov, ki so v tem oziru gotovo prvi med Slovani in ostalim sijajen zgled. Češko Sokolstvo je z neumornim delom in občudovanja vredno požrtvovalnostjo premagalo ovire, ki bi se mnogim zdele nepremostljive — a je zato tudi doživelo prvovrsten ne le moralen nego tudi gmoten uspeh. Organizacija zleta — od vseh Sokolskih doslej največjega — je sama zase ogromno občudovanja vredno delo —; že bežeči pogled na veliko zletišče, v garderobe in prenočišča pokaže koliko podrobnega dela in gmotnih žrtev je bilo treba, pokaže, da so Sokoli delali mesece noč in dan z izredno žilavostjo in veseljem do dela za skupnost.

In sijajno ter brezhibno izvedena prepeljava Sokolskih legij v Prago in nazaj domov, znači gigantsko delo, za katero treba izreči polno priznanje železn. odseku Č. O. S. in vrlim zavednim železničarjem.

Krona vsega pa so bili sprevod in nastopi v masah, ki so pokazali ne le Pragi, Sokolstvu in nasprotnikom, temveč celemu kulturnemu svetu, kaj zmore Sokolstvo — in kaka neprecenljiva moralna vrednota je ono za narod in državo.

Javno na manifestanten način se je pokazal plod tihega, nesebičnega in skritega dela v telovadnicah, dela, ki se mu divi svet. Celo idejni in narodni nasprotniki, ki so prišli zlet hladno motrit, so bili vzhičeni, polni hvale in priznanja. In da ne govorim o sprevodu, o spontanem navdušenju, ki je res prihajalo iz dna duše — o manifestacijah stotisočev, ki so poveličevali Sokolstvo: saj ni besedi, ki bi mogle izraziti to, kar je človek v teh nepozabnih trenotkih občutil.

Zlet sam je ponovno dokazal, da je baš Sokolstvo s svojimi sicer starimi, a večno mladimi, s svojim telovadnim in vzgojnim sistemom ona sila, ki vzgaja ne le krepka, lepo razvita harmonična telesa, nego tudi činjenica, ki ustvarja harmonične duše, zavedne nacionaliste; da je organizacija, v kateri leži preporod in bodočnost Slovanstva.

Pokazalo pa se je tudi, da so brezplodne fantazije in pobožne želje črnih, rdečih in drugih nasprotnikov Sokolstva: kajti ono ne hira, ne propada, temveč raste, krepi se kvantitativno in izpopolnjuje kvalitativno —, da je že danes prvo med vsemi telovadnimi organizacijami sveta, kar so že dovoli izpričale tudi številne mednarodne tekme, iz

IZJAVA.

Podpisani Franc Purkart v Trbovljah sem pisal in dal priobčiti v listu »Orjuna« članke, in sicer:

1. v številki 10. z dne 27. februarja 1926 pod naslovom: »Kolonija ravnatelja inž. Pauerja«:

2. v številki 11. z dne 6. marca 1926 po naslovom: »Predsednik Trboveljske Orjune in ravnatelj inž. Pauer«:

3. v številki 15. z dne 26. marca 1926 pod naslovom: »Predsednik trboveljske Orjune in ravnatelj inž. Pauer«:

4. v številki 17. z dne 10. aprila 1926 pod naslovom: »V odgovor Delavski politiki št. 70.«:

5. v številki 16. z dne 17. aprila 1926 pod naslovom: »Najkrivičnejše redukcije izvršene pod inž. Pauerjem«:

6. v številki 20. z dne 1. maja 1926 pod naslovom: »Cena človeškega življenja in T. P. D.«:

7. v številki 20. z dne 1. maja 1926 pod naslovom: »Vojaška prisega in Pauer«:

8. v številki 21. z dne 8. maja 1926 pod naslovom: »Nadaljnje šikane delavstva pod T. P. D.«.

Ti članki vsebujejo žalitve-klevete in uvrede g. ravnatelja inž. Pauerja v Trbovljah. Vse žalitve in vsi očitki v teh člankih, ki se tičejo osebe g. inž. ravnatelja Pauerja so neosnovani in krivični.

Preklicujem vse v teh člankih navedene očitke in žalitve ter obžalujem, da sem jih priobčil in z njih priobčitvijo napravil težko krivico gospodu inž. Pauerju, ki ga prosim s tem odpuščanja. S to izjavo mu dajem zadoščenje in se zahvaljujem, da je odstopil od tožbe, ki jo je vložil proti meni pred deželnim kot tiskovnim sodiščem v Ljubljani.

Ljubljana, 15. julija 1926.

Franjo Purkart

IZJAVA.

Uredništvo našega lista je priobčilo v predstoječi izjavi gospoda Franceta Purkarta priobčene članke, dalje v št. 11. z dne 6. marca 1926 pod naslovom: Službeni prejemki inž. Pauerja: v št. 12. z dne 13. marca 1926 pod naslovom: Obdali so se s stražami; dalje v št. 16. z dne 3. aprila 1926 po naslovom: Molk g. Pauerja.

S priobčitvijo teh člankov smo delali težko krivico gospodu inž. Juliju Pauerju, ravnatelju Trboveljske premogokopne družbe v Trbovljah.

Ker smo se preverili o neopravičenosti in neresničnosti v teh člankih vsebovanih žalitev, ki jih je napisal in dal priobčiti gospod Fr. Purkart, oziroma smo jih napisali in priobčili mi, jih lojalno preklicujemo, obžalujoč gospodu inž. Juliju Pauerju s priobčitvijo prizadete žalitve, klevete in uvrede.

Odkrito izjavljamo, da nismo imeli nikdar namena in povoda žaliti osebne časti gospoda inž. Julija Pauerja, kateremu dajemo s tem lojalno zadoščenje.

Tej izjavi se pridružuje tudi podpisani Oblastni odbor Orjune.

Ljubljana, 15. julija 1926.

Za Oblastni odbor Orjune:
Dr. **Cepuder. Drejče Verbič.**

Za uredništvo »Orjune«:
Jožo Špan.

Kupujmo in podpirajmo izvrstno
Kolinsko cikorijo
domači izdelek.

Računski stroji.
THE REX CO., Ljubljana.

Zopet tožba na željo Italije?

Iz Beograda smo od naših prijateljev izvedeli da nas namerava slavno in ugledno ministrstvo dr. Momčila Ninčića zopet tožiti: in sicer sedaj radi razžaljenja generala Bordrero: ki smo ga baje zagrešili z našo zadnjo brzojavko o njegovi naročeni mu intervenciji za razpust Orjune. To grozečo vest sprejemamo mirno na svoja ramena, ker smo globoko prepričani, da bo v tem slučaju gotovo v drugič sramotno pogorel sedanji zunanjepolitični kurz lasnega jugoslovenskega Chamberlaina pred najpoštenejšim in najvzvišenejšim forumom — sodiščem.

Gospod minister zunanjih zadev pa bi bil spričo vseh izkušenj ki jih ima z nami, že lahko spoznal, da nam s sedanjo svojo metodo strahovanja ne bo zabrisal niti za hip naše lasno in ravno začrtane linije in da bi bilo že na mestu če bi morda on nekoliko revidiral svoje smernice. Omalovaževanje protestov onih, ki so zapravili svoja najlepša leta in zdravje pri graditvi zemlje, kateri danes večno ministrujejo g. zunanji minister, se bo prav gotovo še hudo maščevalo.

Sicer pa ubira Orjuna neugnano in dosledno svojo pot, pa kateri nikdar več ne bodo prišli brez boja predeli naše grude pod kremplje leva sv. Marka in umazanih lazaronov, ki se danes šopirijo z žezlom kraljice Adrije. Poteze in akcije ki jih rodi proti njej g. dr. Ninčić, pa so ji samo v neizpodbitno potrdilo, da je na pravi poti in da ji ne bo potreba trobiti tako umiku kakor med ostalimi baš i gospon krali jugoslovanske štampe ob priliki zadnje pete emisije razpusta Orjune.

Pred desetimi leti.

(Par misli k zadnjemu nastopu »Slovenca« ob priliki incidenta v Prešernovi ulici.)

Vojna vihra je diviala že drugo leto preko sveta in v njenem gromenju se je zdel strel v Sarajevu kakor majhna magnetična iskra, ki je morala planiti iz napete atmosfere, ki se je bila nabrala pod balkanskim nebom. V splošnem svetovnem klanju se je zdelo, da so celo Švabi že pozabili na svoje neumno predvojno sovraštvo do Srbije in da se je ves njihov gnev obrnil na druge svetovne sovražnike. V svitu dogodkov, ki so sledili sami po sebi z neizprosno logiko svetovne zgodovine, se je zdelo, da je bil atentat nekaj naravnega in neizogibnega in vkljub navideznim nemškim zmagam se je zdelo, da je gospodom diplomatom in generalom žal, da so zaradi tega začeli vojno, ki niti v najboljšem slučaju ni obetala zanje nič dobrega. Bilo je nekako tako, kakor se v sredi povodnji pozabija na prvi prvotni začetek, od koder prihaja. V povodnji krvi je bila skoraj pozabljena »sarajevska tragedija« in zdelo se je, da je vse to moralo priti prej ali slej... Vidov dan — ta strašna beseda za vse sovražnike slovenskega rodu — je nekako izginil sredi krvavih evropskih planjav.

Tako smo pričakovali v taboru drugega Vidovega dne v svetovni vojni. Kaj bodo neki pisali nemški in drugi listi?

Opoldne smo dobili časopise, ki so nam bili v tistih dolgih dneh edina uteha in zveza z zunanjim svetom. Vkljub vsem ograjam in stražam se nam je posrečilo dobiti vsak dan nemške in slovenske časopise. Vidov dan! To bo zopet pisanja o Srbih in sarajevskem atentatu! Vzamemo v roke »Neue Freie Presse« in iščemo. Nič! — Med dnevnimi noticami je nekaj vrstic, da je danes dve leti, odkar je padel strel v Sarajevu. Nič drugega. Ne uvodnega članka, ne lamentacij, ne laži. Samo čisto priprosta notica, kakih 10 vrstic o tem, kar se je zgodilo. »N. W. Journal« je imel toliko drugega zanimivega z vseh evropskih bojišč, da skoraj ni imel prostora, da bi pogreval sarajevske dogodke pred dvema letoma. Kaj to pomeni? Ali so »zgoraj« spoznali svojo zmoto in vidijo sedaj vse boli jasno, da velikih svetovnih dogodkov ne povzroča en strel, ampak sile svetovnega razvoja... Ali jih je sram, da so zaradi par ljudi pomorili že milijone nedolžnih žrtev? ali so se naveličali pisati o srbskih morilcih?...

Odložili smo nemške liste in se zamislili. Nekateri so se čudili nad tem »omalovaževanju«, češ: hitro so ga pozabili (namreč Franca Ferdinanda). Češki listi so tudi molčali. Čehi so imeli med tem že v Evropi dobro razpredeno propagando in listi so pazili, da z nepremišljenimi besedami ne pokvarijo dela propagatorjem v antantnih državah. Vkljub temu, da je bilo to par tednov po smrtni obsodbi dr. Kramaža in drugih, niso hoteli obsojati drugih in poveličevati onih, ki so povzročili svetovno klanje. Takrat smo odprli »Slovenca in smo čitali sledeči članek:

En sam čut sramote in ponižanja nas je obdajal, ko smo v slovenski besedi čitali to izpoved hlapčevstva, petolizstva in pogubonosnega programa, v katerem je bila zapisana naša smrtna obsodba. Na marsikaj smo pozabili, kar smo doživeli v tistih letih babilonskega prognanstva, tega članka nismo mogli pozabiti, bil je vrhunec temnih naklepov, ki so imeli pod vodstvom SLS za vselej onemogočiti rešitev našega naroda izven Avstrije...

To je bil žgalni pečat na čelo slovenskega naroda in mi, ki smo čakali, ali se je v domovini že kaj izpremenilo, smo z obupom gledali na jug...

Prinašamo ta članek zato, ker ga ne smemo pozabiti in ker se nam zdi, da ni bil samo izliv časnikarskega uslužbenca, ampak da odmeva še danes v dušah tistih, ki ne znajo v pravem duhu slaviti Vidovega dne:

ZA NOVO AVSTRIJO.

Zakaj je živel in umrl Franc Ferdinand? To je vprašanje, katero si slovensko ljudstvo med vojno stavi vsak dan. Dasi tudi odgovor na to vprašanje in iz tega odgovora izvira tisto čudovito življenje slovenskega naroda v svetovni vojni. Danes sta dve leti, odkar je moral umreti Franc Ferdinand. Umrl je na jugu Avstrije, v novi zemlji naše monarhije, v tistih krajih, kjer so imeli največ srca zanj. In ravno tam ga je zadela roka morilca. Njegovo življenje je bilo življenje velike osebnosti, ki bi bila vzpel zelo visoko. Njegova tovarna Avstrijo postavila v novo življenje. Vedel je to ves svet. Vedeli so to posebno avstrijski narodi in od tod tisto čudovito pričakovanje in nova ljubezen vseh naših narodov do habsburške monarhije. V Francu Ferdinandu smo slutili novo, veliko življenje države, ki je pod svojim okriljem zbrala več narodov, da jim omogoči vsakemu celo narodno življenje, kakor ima do njega pravico vsak narod, a vendar da bodi to življenje tako, da vsemu človeštvu pokaže navzgor.

Avstrijska država ima v sedanjem času posebno državno misel v razvoju človeštva. Franc Ferdinand ni še vladal, a avstrijski narodi so poznali njegovo življenje. Ni svojih nazorov in načrtov razlagal po listih, po ustavi mu ni bila prilika dana govoriti, toda narodi so iz njegovega vzglednega krščanskega življenja črpali prepričanje in zaupanje, da v njem prihaja bodoči vladar, ki ima svojo glavo in celo srce za to obširno domovino več narodov. Ljubezen do častitljivega sivolasega cesarja, ki je vse svoje dolgo življenje posvetil v trudu in trpljenju svojim narodom se je okrepila v upanju na bodočnost Franca Ferdinanda. Naš sivolasi vladar je v šestdesetih letih svojega vladanja avstrijske narode klical in vzbudil k življenju, k skupnemu delu. Franc Ferdinand je hotel geslu sedanjega vladarja dati življenje, da bi vsi avstrijski narodi z veseljem delali s skupnimi močmi za državo, človeštvo in zase. Šestdeset let je sivolasi vladar z očetovsko modrostjo in ljubeznijo kazal svojim narodom, kaj jim je v mir in srečo, dal jim je ustavno pravico do svobodnega narodnega življenja, pretrpel ž njimi hude strani ostrih narodnih bojev, a vedno ohranil vero v svoje narode. To je njegovo srce vcepilo v srce Franca Ferdinanda. Avstrija je država skrivnosti in navideznih nasprotij, toda za vladarje je imela katoliške može in sicer cele. Na dunajski dvor so dali zapisati. Pravica je temelj kraljestvom. Ta vera, da jim samo medsebojna pravica zagotavlja varno in trdno življenje, je avstrijske narode ohranila zveste in močne. Imajo boje med seboj, ker se hočejo najti, praske so med njimi, toda na dnu srca je medsebojna ljubezen.

Bratje smo si in cesar nam je oče. Franc Ferdinand je moral s svojo krvjo in smrtjo izpričati to misel in namen Avstrije. Slovenski narod, ki je eden najmanjših monarhije in ni imel lahkega življenja, se je ves čas ravno tako kot Franc Ferdinand s krvjo in trpljenjem bobil za avstrijsko misel.

Stoletja! Skozi slovensko zemljo so voziti mučenca za avstrijsko državno misel. Naše ljudstvo je na celi dolgi poti gledalo na njegove zemeljske ostanke, a iz mrtvega prestolonaslednika je iz globine srca v dno tega naroda prešla vera in ljubezen do domovine. Iz pravice in po pravici do pravice, to je bil program Franca Ferdinanda. Slovensko ljudstvo je zastavilo svoje življenje in upa v življenje v programu Franc Ferdinanda. Mi smo se prerodili v njemu.

Spasoje Hadži-Popović.

Orjuna je izgubila zopet enega svojih najboljših delavcev, ki je kot apostol širil njene velike ideje po Južni Srbiji. Padel je v borbi proti tujstvu in s krvjo potrdil svoje prepričanje. Rodom je bil iz onega dela Makedonije, ki je ostala pod Grško in smatral svojim življenskim nalogam obveščati narod o položaju narodnih manjšin onstran Gjevdjelije. Privedel je na naš kongres v Beograd tudi četo Lerincev in govoril zbranim Orjunašem pred beograjsko opero o mukah teh narodrodnih manjšin.

Pri svoji borbi se je zavedal, da nosi glavo v torbi. Mislil pa ni, da bo moral pasti sredi Bitolja, sedeža velikega župana, ki nosi sam na izprehodu redenike in karabinko... Oborožena moč države pa se mora v tej zemlji uporabljati za čuvanje amnestiranih veleizdajalcev in za ubijanje patrijotičnega čustvovanja v širokih masah naroda.

Pokojni brat Popović je bil rodom iz Lecina in je sprva učiteljeval. Nato se je lotil novinarstva in ustanovil leta 1921. »Južno Zvezdo«. Lansko leto so že nani dvakrat zaman streljali. Star je bil 42 let in zapušča nepreskrbljeno ženo in deco.

Pogreb je bil veličastna manifestacija jugoslovenstva in mu je prisostvovala množica preko 6000 ljudi s predstavniki vojnih in civilnih oblasti, ki so dale poslednjo počast padlemu borcu.

Porast nemčurske predrznosti.

V nedeljo, dne 11. julija je imela mariborska gasilska župa okrožni **izlet v Studencih pri Mariboru**, kjer se pod socialistično in komunistično firmo skrivajo **nemčurski elementi. V soboto zvečer je bila baklada**, pri kateri je **nemčurska druhal** vpila na vse pretege **»doli Orjuna«**. Najboli so se odlikovali pri tem **udarniki v uniformi**. Do popolnega izbruha pa je prišla mržnja teh ljudi v nedeljo pri slavnosti sami, kjer so udarniki zahtevali, da se z **gasilskega doma sname državna zastava** in razobesi rdeča. Tej predrzni zhtevi se je pridružila tudi nemčuska železničarska godba, katera je imela pred kratkim radi nesramnega izzivanja incident z mariborsko Orjuno. Radi česar je tudi mariborska policija bila takoj na nogah in začela tirati nacionaliste radi odločnega narodnega nastopa pred sodišče. **Načelnik požarne brambe Kaloh ki je sam socialist**, se sicer ni udal, **ker je pač uvidel nesramnost takšnega početja**. Nemčurski godbeniki so celo izjavili, da ne bodo popreje začeli igrati, dokler ne izgine državna zastava. Pri udarnikih je bil najofenzivnejši neki **Divjak ki je kot vojak na dopustu**. Znamo, da bo vojaška oblast storila potrebno, ne pričakujemo pa tiste energije od civilnih oblasti, ki so za časa mariborskih občinskih volitev, ko so nacionalisti hoteli obesiti na magistratu državno zastavo in odstraniti rdečo, iste tirala za ta »zločin« pred sodišče, torej odobravale indirektno to, kar so zahtevali sedaj nemčurji v Studencih.

Ni čudež, če raste predrznost protidržavnih elementov, ko vidijo, kako brezobzirno postopajo oblasti napram nacionalistom. M. O.

Spomenik Kralja Petra v Kranju.

Veliki narodi imajo velike može, mi pa smo majhen narod pa vendar imamo svojega Karađjordja. — Tako je rekel vladika Petar Petrović Njegoš za prvega Karadjordjevića. A iste besede veljajo tudi v isti meri za njegovega vnuka. Koliko trpljenja, samozatajevanja, tveganja življenja, časti in poštenja je stalo bosanskega vstaša Petra Mrkonjića, poznejšega kralja Petra predno je vsaj deloma združil raztrgani slovanski narod na jugu. Kralju Petru I. Osvoboditelju se klanja ves svet. Njegova dela občudujejo in se jim divijo vsi. Slovenci ne smemo in ne moremo ostati za drugimi. Dne 1. avgusta mu hvaležni narod odkrije v Kranju prvi spomenik v Sloveniji. Naj pri temu odkritju ne manjka nikogar, ki občuduje dela Velikega človeka.

Osebito pa je dolžnost vsakega Orjunaša, da se udeleži tega slovesnega odkritja spomenika Kralju Mučeniku.

Dopisi.

Prekmurje. V Mursko Soboto in Ljubljano so se po poznani reakciji na napad na Slovence pričeli voziti protektorji madžarske stranke in financirji »Naših novin« ter »Neplapa« Intervenirali in pritiskali so kljuke pri šefih raznih strank. Prosili in moledovali so pri tem toliko, da bi si nikdo ne mogel misliti pod temi nebogljenimi prosilci onih naduležev, ki so se drznili sramotiti Slovence na tak način. Prošnjam so pridevali i primerne obljube, v katerih so govorili o tisočih dočim jih je morda dobrih par ducatov.

Najsi so še vedno močno potrti, vendar trdijo, da so našli pri vseh

---

katerih je Sokolstvo vedno odhajalo ovenčano z zmago.

Pokazalo se je, da ni zastarel pojav ali nemoderna organizacija — temveč, da je živa voda narodne sile, da je mogočno drevo, ki je v Češkoslovaški že skoro v vsaki občini pognalo svoje korenine — in je ne bo kmalu vasice, ki bi ne imela lastnega Sokolskega društva in modernega doma.

Uspeh zleta je tolik, da se celo oni, ki so kedaj odpadli — skesano vračajo nazaj — nezavedni in mlačni pa so utrjeni v veri — in navdušeni za delo.

Danes reprezentira Češkoslovaško Sokolstvo brez dvoma Češkoslovensko republiko in uživa velik ugled ter spoštovanje, kar dovoli izpričujejo številne in odlične deputacije iz raznih krajev sveta.

Za nas Jugoslovene pa zlet ni značil le lepe trenotke in bratsko ljubav, ki nam je bila od meje do Prage in nazaj v polni meri izkazana — nego predvsem sijajna šola, ki je zalegla bolj kot 100 katedrskih sholastično podanih predavanj. Dal nam je novih smernic, pobudo in vlil novo energijo ter veselje za res Sokolsko delo.

Grešil pa bi, če bi ne omenil tudi naše junaške vojske, ki je ravno na zleu pokazala, da ne vzbuja občudovanje sveta le na bojnih poljanah, nego tudi v mirni dobi s svojim telesno in kulturno vzgojnim delom. Njen nastop v Pragi na zletišču je tak triumf, da moramo biti nani ponosni, saj so nele kritični Čehi, njih časopisje, nego vsi navzoči priznavali, da je bil nastop Jugoslovenske vojske »zlat« vrhunec vseh nastopov, nekaj nepopisno lepega, česar se človek ne more nagledati in kar se opisati sploh ne da.

In res — bili so zasluženo, naši ogoreni fantje junaki vseh zletnih dni, kjerkoli so se pojavili, povsod so bili viharno pozdravljeni in obsipani s cvetjem. Starci so jokali, možem so se iskrile oči ob pogledu na te elastične postave, dekleta so jim pošiljala poljube.

Naše vojno vodstvo pa ima lahko popolno zadoščenje, da vzgaja po Sokolskem sistemu in v Sokolskem duhu našo armado ki je v stalnih bratskih stikih s Sokolstvom **— in je lahko ponosno na priznanje, da je naša armada v pogledu moralnih vrlin, discipline in vojaškem oziru prva na svetu. Nas zveste sinove države pa to priznanje znova utrja v veri, da se bo izkazala naša junaška vojska tudi takrat, ko bodo grmele baterije ob Soči ko bo zasužnjenim bratom prišel dan svobode!**

JANEZ TRPIN:

Primorske poti.

VII.

Kraška vas, kraški rod. Dolgo je že, kar sem zadnjič s Stankom užival tvoj skrivnostni mir in pekočo vročino tvojih skal. Še so trdi koraki naših Kraševcev in še se stiskajo koščene jeklene pesti v pridušenem gnjevu nad nasilnikom in izdajalci, ki poroglivo zasmehujejo neupogljivo voljo zvestih. Zbičana so, po boli lica, a kot v bron ulite kljubovalne črte za katerimi leži za vse one, ki so se prikradli preko Soče strašna uganka prepolna nerazumljive groze.

Pozdravljen Odrešenik! Razpet visiš med nebom in zemljo ter blagoslavljaš ubogi rod, ki živi v temni senci tvojega razpela in čaka, da pride ura. Polodprte so ti ostale po mukah omrzličene oči, ki na prodirajo ledeno skorjo in čitajo jasno to, kar je drugim zakritega. Globoke so duše in brezmejni prepadi njihovih globin.

Strašen je naš rod v boju. Grozen tako, da so govorili vsenaokoli o njegovi kosti pretresajočih delih. In vendar je pri vsej tej strašnosti tako plah, kakor najponižnejša ovca, kakor hitro pride le iz boja.

Kleči pod križem moj rod in moli tako vdano, kakor molijo samo zapuščeni, ubogi, trpeči, zasramovani in tlačeni, ki poznajo vso globočino gorja zlitega nad glavami siromakov.

Jedki in v srce segajoči so jekleni zvoki, ki udarjajo od Nabrežine preko nabrežinske ravnice. Vse naokoli kamenje in pridušeno pritrkovanje. V tisoč rokah tisoč kladiv in vsa enomerno udarjajo na to belo kraško skalo, da žari in poje na smrt.

Nabrežinci! Iz skal ste se izvili in v skale ste skrili vso tegobo, ki je legla nad vas, kakor močna črna noč doli z juga.

Veselo so pela kladiva v nepozabni jeseni leta 1918. Njih pritrkovanje se je prelivalo s slovesnim pritrkavanjem zvonov v mogočen do neba segajoč Te Deum Svobodi in novim časom v pozdrav. Pokale so po kalih mine in odjekavalo je od Občine proti morju, našemu morju. Vihrale so naše svete barve in pele simfonijo združenja krvi z zemljo in nebom.

Stal si v tisti veseli uri pred menoj moj Slavko. Globoko ti je urezala v čelo gube svetovna vojna in žarele so ti oči v mrzličnem razpoloženju. Končal si in bil si ves kakor prerojen.

VIII.

Od prvega dne je bil v vojski. Prehodil je vso Golgoto našega slovenskega vojaka trpina od blagoslova orožja pa do hipa, bedne mitre, ko je zaškrtalo v kolesju in se ustavila za vedno stoletna ura z ominoznim **A. E. U. E. O.** Vračal se je domov utrujen in izgladovan kot pes, potem ko je strelial po Dunaju za mesto na strehi vagona in izgubil najstarejšega brata, ki mu je Bohinjski tunel odbil glavo. Polna je bila njegova duša hrepenenja, da vidi po mračnih letih strahote in tisoč prečutih noči materin nasmeh in pozdrav dekleta, katerega spomin je ohranil neomadeževan v uran, ko je kupoval po Budimpešti po letu stradanja sit belega kruha žarkooka madžarska dekleta.

Iz samega žita ne morete kuhati kave.

Dober in krepak okus dobite šele, ako upotrebite

Pravi Franckov kavni pridatek.

Pijača s Pravim Franckom Vas zamore stalno zadovoljevati.
K zrnati kavi na vsak način spada Pravi Franck.

strankah gotovo razumevanje. Mi jim tega ne verujemo. Opozarjamo pa vse slovenske stranke, da se čuvajo vsakega paktiranja s temi ljudmi, ker bi bilj sicer prisiljeni nastopiti najodločneje proti vsakemu poizkusu, ki bi po svojem bistvu že naličeval narodni izdaji. Računanje na nerazsodnost mase, z lastnostjo dobre prebave in ki je povsem zadovolina, če ploh sme imeti kako mnenje in sodbo, katere itak pri nas še mnogi niti v sanjah ne pogrešajo — **v tem slučaju ne bo držalo.**

OB PRERANEM GROBU BR. FR. SITARJA.

Kruta usoda je hotela, da nas je nepričakovano zapustil eden naših zvestih. Poslovil se je za vedno od nas br. Sitar, četnik Orjune Račе-Podova.

Br. Sitar! Kdo bi si mislil, da nas boš tako nenadoma zapustil sredi našega ogromnega dela, v sredini razvoja naše mlade organizacije, koje cilje si spoznal Ti že v času, ko je mnogi, zapeljani od brezvestnežev, še niso pojmili. **Vzljubil si Orjuno.** Začel si za njo delati! Radi tega so Te nekateri zasovražili, temboli pa smo Te mi obieli z bratsko ljubeznijo, ker smo vedeli, da si človek dobrega srca. Zato je bil trenutek ločitve za nas tem težji.

Ne sme in ne more se reči, da bi Ti kdaj storil komu kako malo zlo, a kljub temu se Ti je to očitalo. Ta neosnovana očitanja gotovih neodkritosrčnih ljudi so bila ravno vzrok, da so Ti strla volio.

Umaknil si se tem ljudem! Zapustil pa si tudi nas, ki moramo odslej sami naprej. **Ni Ti bilo dano dočakati trenutka, o katerem si nam pogosto govoril — t r e n u t k a o r j u n a š k e z m a g e.**

Bil si človek, ki vsakemu svoje mnenje pove odločno in odkrito v obraz. Orjune nisi nikdar zatajil. S svojo odločnostjo si vzbujal respekt najhujših naših nasprotnikov. Radi tega je Orjuno v Račah-Podovi posebno hudo zadela Tvoja smrt.

Naj Ti bo lahka rodna gruda!

Naš pokret.

Razvitje prapora v Hotinji vasi. Razvitje prapora se vrši nepreklicno dne 8. avgusta t. l., a ne 1. avgusta, in to radi odkritja spomenika kralju Petru v Kranju. Opozarjamo vse mestne organizacije, da se spreme na čim večji odziv, ker je to prva kmetska organizacija v naši oblasti, ki razvija svoj prapor.

Brat Verbič je odšel na bolezenski dopust in se povrne sredi drugega tedna. Do tedaj prevzame vse njegove funkcije br. Janez Poharc.

Odhodnica obče priljubljenega predsednika rakovske Orjune br. dr. Deglerija so praznovali nadvse prijateljsko. Proslava se je vršila v Sokolskem domu. Na sporedu so bile razne dramatske in zabavne točke s plesom, ki so izpadle prav dobro. Največje priznanje je žel vedno veseli **br.** doktor sam, od katerega se Rakovčani kar ne morejo ločiti, ko občutijo, kako težka je izguba za vso napredno in jugoslovensko fronto v obmejni kuli rakovški, v katero je baš on zanesel toliko življenja in gibanja. Tolaži jih edino prepričanje, da so zaspani Mokronožani zelo potrebni takega nastopa moža Deglerijevega kova, ki bo razgnal vsaj malo ono večno cvičkarsko razpoloženje, v katerem žive ti blaženci lepe Doleniske že tako stalno, da ga ni čuti več glasu iz njihove srede.

Orjuna Rajhenburg sporoča, da so vse priprave za razvitje njenega prapora v teku in bo v najkrajšem času razposlala že tudi letake.

Za fond Šlajpahove dece so nabrali člani delavske Orjune Tezno pri Mariboru **340 Din** z geslom: »Vsi za enega, eden zavse.« Vrlim tezenskim Orjunašem iskrena hvala!

Vse Orjune opozarjamo, da imamo v zalogi krasne razglednice spomenika padlih junakov v Trbovljah, ki jih oddajamo po 1 Din komad. Organizacije imajo po 10% popusta. Čisti dobiček od prodanih razglednic je namenjen za kritje stroškov postavitve spomenika.

Padlim dobrovoljcem.

Srečni dragi ste junaki,
da že v grobeh spavate
o svobodi in o sreči
narodovi sanjate...
V zlatih nadah Vi ste padli
v upanju prelili kri,
za svobodo žrtvovali
dobo mladih **lepih dni.**

Narod ta res ni Vas vreden —
za svobodo zrel še ni
ker v prepiru in tlačanstvu
on živeti si želi.
Bratje, da bi danes vstali
Vi prokleli tak bi rod
ki povrnil na nekdanjo
bratomorno se je pot...

Vl. K.

Kronika.

Način **pisanja in ton obravnavanja** snovi je skoraj pri vsakem listu svojevrsten in umerjen po ljudeh, ki mu določajo smer in okus čitateljev. Da se je ta ton močno dvignil po novem tiskovnem zakonu je obče znano, kar je tudi menda edina dobra stran tega prvega nebogljenca, tedaj novo skombiniranega R. R. zakona. Opažamo pa, da nekateri listi navzlic strogim kaznim ne marajo iz starih tirov in da še vedno psujejo nas z Orjunci. Naša potrpežljivost je sicer velika. Izjavljamo pa, da bomo od sedaj tirali vsakogar pred sodišče, ki bo še nadalje šaril s psovko, radi koje je bil pred nedavnim časom v mariborski oblasti neki ugledni gospod zelo občutno kaznovan. **Toliko v vednost in ravnanje da se nam ne bo pozneje očitalo izrabljanje tiskovnega zakona, ko bomo pričeli čisto legalno kraišati predolge jezike naših raznoimenskih starih znancev vseh smeri in barv.**

Nesramni napad na vzvišeno osebo našega vladarja po poznani oficielni nemški reviji: »Kriegsschuldfrage« je vzbudil močno beograjsko javnost. Radovedni smo, kaj bo v tem slučaju krutega žaljenja ugleda naše Krone storil kraljevi zunanji ministet dr. Ninčić, ki je zadnjič tako resolutno nastopil v obrano nekega suverena, katerega naj bi razžalili mi. Videli bomo sedaj tudi, kolika je globina onih čustev, katere izlivajo naši vodilni političarji pred Krono, kateri s svojo že **nemarno molčečnostjo povzročajo, da se jo postavlja po par plačanih in prodanih srbskih veleizdajalcih v tak položaj kot je sedaj po lopovskem nadanju v omenjenem časopisu.**

Mestna hranilnica Maribor. »N. Freie Presse« je nedavno prinesla senzacionalno vest, da so se pri Mestni hranilnici v Mariboru zgodile velike malverzacije da so bili odpuščeni uradniki, da so šli v nič milijoni, da se vrši preiskava itd. Vest je gladko izmišljena, podlaga li je le izdajanje nekih kreditov brez jamstva od enega uradnika kreditnega društva Mestne hranilnice, ki je bil discipliniran. Toda posledice so se pokazale: boječi vlagatelji so prvi dan drli na hranilnico, ki je morala likvidirati precejšnje zneske.

To je stvar, a drugo je vzrok. Ta mistifikacija »Neue Freie Presse« ima svoj namen. Morda so jo ugnali Nemci. Toda to je malo verjetno, kajti ni uvideti, kakšno realno korist naj bi imeli od tega. A za vsak slučaj izjavljamo, da bomo ostro poklicali na odgovor vse nemške voditelje, če se ugotovi, da je ta nesramna intriga izšla iz njih vrst.

Bolj verjetna pa je verzija, da je to radikalno maslo. Trdi se, da je avtor tega dopisa »N. Fr. Presse« isti kakor intrigantski ponarejevalec zloglasne lažne pogodbe med Pivkom in Lipoldom. Pokazal bo to čas! Obračunali bomo pa mi.

Socialistični rep. Mariborska »Volksstimme« štev. 53. se je zopet enkrat pošteno izkašljala nad Orjuno. Kronološko opisuje razna grozodejstva, ki naličijo naslovom strahotnih romanov: Razbita tiskarna, Bomba v koncertni dvorani, Odvetnik in bomba, Odsekan prst itd. Ni sicer vredno, pečati se z lističem, ki je znan le v tiskarni, kjer se tiska, a vredno je opažati, zakaj se ta družba tako znaša nad Orjunaschenbando! **Trume zapeljanih članov se odvračajo od onega, kar je nekoč bila socialistična stranka, od koje je danes le še ostal rep — »Volksstimme«, in prehaja v Orjuno. Skoro cele tovarne iz mariborskih predmestij so organizirane pri nas.** Slučaj pri Gambrinusu, ko so orjunaški delavci onemogočili shod socialističnim voditeljem, jih peče. Vedo, kje je nevarnost in zato ta bes. Saj kar na treh mestih v isti številki posveča »Volksstimme« svoje pozornost bandi — ej, ali je vredno? Da, vredno je! **Dokler čuva orjunaški delavec** ne bodo več voditelji delavcev ala Slanovec, Nachtigal, ki so imena z zlatimi črkami vpisana v mariborski socialistični stranki! **Dokler čuva orjunaški delavec,** ne bo socialistični vodja mlatil prazno slamo, vodil delavca v izgubo kruha. Kdo intervenira in doseže uspehe v mezdnih sporih? **Orjuna! Ta za delavca d e l a »Volksstimme« in njeni priležniki pa g o v o r e in delajo p a r a d e.** Ne enkrat niso dosegli izza preobrata enega samega uspeha za svoje delavstvo! Pa povejte! **Dokler čuva orjunaški delavec, ne bo lažna internacionala, maska nemškega zavojevalca, odtujevala našega delavstva, ga odtegovala državi in ga držala v blodnji pojmov o internacionali ki je ni! Zato bes! Priporočamo »Volksstimci«, da se pomiri!**

M. Š.

Neslavni spomini iz slavnih dni Jeseniških purgarjev. Takrat, ko smo manifestirali po jeseniških cestah za slavno avstrijsko domovino, ko smo nosili slike nemških tiranov, ko smo se zbirali okrog »Jungschützenvereina« pod slavnim avstrijskim patriotom g. Ignacijem Koritnikom, takrat so bili zlati časi za vse priganjače in agente avstrofilskega birokratizma. Tudi takrat, ko smo hujskali kmeta na napredno jeseniško inteligenco, da je potom advokatov tožil dva »srbofila«, ki sta se ga v rovtah nalezla in preizkušala svojo moč ob težkih hlodih, vse je dobro šlo, šlo je tudi še tedaj, ko smo denuncirali naše predpostavljene itd. Danes pa so lepi časi minuli, nazaj jih nikdar več ne bo, sv. patron Ignacij se usmili, ker sedaj nam gre zares trdo.

Tamburaški zbor v Lescah priredi v nedeljo, dne 25. julija 1926 v restavraciji »Legat« koncert in veselico. Na programu so koncertne točke, šaljiva pošta, ples, tekma za najlepše dekle. Vstopnina za osebo 5 Din. Na mnogoštevilno udeležbo vabi odbor.

ZRNA.

Tigrom okoli SLS. Da ne bo zavisti v klerikalnih vrstah o priliki javnih nastopov, jim svetujemo sledeče: Voditelj vesoline SLS g. dr. Korošec naj se obrne na vojnega ministra Njegove Svetosti očeta papeža, ki mu bo mogoče oborožil njegove bojne organizacije, kakor je to storil naš vojni minister z Orjuno. *Bilo bi priporočljivo, če bi Sv.* Oče ob tej priliki tudi opremil slavni »Orkan« s švicarskimi čeladami in helebardami, ki jih sedaj nosijo popolnoma brez potrebe in proti nauku Zveličarja njegovi vojaki. Kako zanimivo bo potem zasledovati »Slovenčevim« dopisnikom megdan junački, ko se bodeta srečala na bojnem polju Prevzvišeni in naš Marko.

Zakaj je g. dr. Momčilo Aronov Ninčić tako molčeč? Ker se drži aksioma in nauka jugoslovenskega Cavourja in Bismarka — čiče Baje. **»Diplomatski činovnik treba da čuva državnu tajnu kao devojka svoju nevinost.«**

Dvomimo samo, da so Ninčičeve diplomatske taine s katerimi je hodil po Rimu prištevati še med **»kasto devojk sa očuvanom nevinošću.«**

Ninčićeva statistika. Ob priliki zadnje parlamentarne debate je izrekel dr. Momčilo Aronov Ninčić trditev, da je v celi naši zemlji vsega skupaj **dvesto Italijanov naseljenih.**

Čudne moraio biti statistike zunanjega ministrstva in skoro se človek ne čudi več, če spričo takih statistik za g. zunanjega ministra ne eksistira nevarnost preteče italijanske invazije.

Še Turki so nas nadkrilili. Dočim bodo kmalu pri nas začepili človeku usta, če bo konstatiral samo to, da so Italijani polentarji, pa vlada v Kemalovi Turčiji vse drugačna svoboda. Tako je ob priliki izdanja zadnje knjige starega komedianta D'Annunzia v kateri nastopa ta tretierednik za krvava osvajanja Azije po Italijanih nastopil proti njemu z odprtim pismom na on. Mussolinija poznani turški pisatelj Aka-Gunduz-bej. Pismo se glasi sledeče:

»Vi imate danes v vaši deželi živo karikaturo Mefista. Če bi bil Goethe sploh kedaj vedel, da je *d'Annunzio zmožen nadeti si krinko* tako satanskega obličja, bi dal brez dvoma svojemu Mefistu točno fizijonomijo tega vašega človeka.

Goethejeva osebnost je imela smisla, da prodre v resnico z magično fineso in jo predoči v vseh mogočih barvah, dočim ima vaša kreatura nesrečno moč, da predočuje stvari smešne in nenaravne. Od dneva, ko se je zaprl v svoj grad, je svet veriel, da bo kmalu zagledalo kako dobro delo luč sveta. Toda kaj se je zgodilo? D'Annunzio se pojavi med ljudmi z delom, ki bo mogoče človeštvu močno škodovalo.

Dragi gospod, dovolite, da vam stavim ta-le vprašanja: Ali ta človek nori?! Po vsem svetu so policijski uradniki dolžni paziti na norce, da ne bi kalili javnega reda s tem, da presenečajo javnost z blaznim kričanjem. Kaj čakate torej? Zakaj sme on razburjati svet, kakor žival brez zadržka? Čemu ga ne podvržete preiskavi specijalistov? Čemu se ne ukrene potrebno, da preneha motenje miru mirnih in poštenih?

Nedavno je bil monarhistični prvoboritelj. Nato je zavil dušo s plaščem socializma, da ga je kasneje lahko raztrgal in postal demokrat ter na koncu celo parlamentarec. Toda niti to mu ni zadostovalo. Menja in izpreminja se kakor kameleon. Danes pridiga o fašizmu, jutri bo komunist, a pred solnčnim zahodom anarhist, kakršen bo pač veter. V vsaki solati hoče biti začimba: admiral, mornar, šofer, igralec, žokej itd. K tem poklicem pa bi rad dodal še enega: osvojevalcem Male Azije bi se rad nazval, misleč, da je naša zemlja jugoslovenska Reka. Toda to ni res!

S kakšno pravico sme ta nesrečnik vznemirjati 40 milijonov miroljubnih Italijanov, tirajoč jih v vojno z nesmiselnim pisanjem? Pri nas, gospod Mussolini, pravimo človeku, ki ne ve, kaj je dostojno in ki klepeta karkoli: idijot, norec!«

Tako piše zastopnik premagane Turčije, ki prav nič ne trepeta pred Abisabebškimi in aduanskimi heroji, katere danes še s prekljami in kamenjem Somalci preganjajo, da nimajo v celi prej tako mirni Somaliji mesta, kamor bi položili po svojem brezmiselnem okrog divjanju prestrašene glave. Narod, ki je žrtvoval hekatombe žrtev na oltar skupne borbe proti tiraniji pa mora sedaj molčati in s škripanjem zob mirno prenašati to, da mu oni, ki so bežali preko Kumanovega do carigrajskih zidov, **danes jahko oporekajo njegovo hrabrost s tem, da ne dovolijo primerjati svoje borbe z njegovo borbo za jugoslovensko Reko.**

Žalostna nam istina in resnični blagor vojvodi Vuku, da more spati v teh sramotnih dneh pod črne zemlje odeio!!

Tužni glasi.

Fašistovski tisk. Usodo s slovanskim tiskom deli tudi fašistovsko glasilo »Corriere delle Giulie« ki da izdajajo fašistovski disidenti. Med njimi najhujši nasprotnik Slovanov, bivši fašistovski tajnik Lupetina in znani Mario Forti, ki sta bila pa od sedanjega komisarja tržaškega fašja po prizadevanju tržaškega prefekta izključena iz stranke. List je bil te dni celo v zadnji izdaji zaplenjen.

Prekinjeno zborovanje. Za torek, dne 29. junija je bil napovedan občni zbor Učiteljskega društva za tolminski okraj pri Sv. Luciji in pravilno prijavljen tudi varnostni oblasti. Ta je ob tej priliki zahtevala tudi seznam članov, ki se ji je tudi izročil. Zborovanje se je v redu pričelo. Okoli desete ure pa se prijavijo v dvorani karabinijerji pod vodstvom karabinerskega poročnika iz Tolmina in zahtevajo, da se prekine zborovanje z ozirom javne varnosti. Prisotne so zapisali predsednika pa povabili na komando, kjer so ga zaslišali o poteku občnega zbora.

Šole v Istri. Sedanji tajnik istrskega fašja poslanec Mach je imel na znanem fašistovskem zborovanju v Puli 23. junija referat o šolstvu. Referat je kakor znano zaključil z besedami, naj se določi večji znesek za zidanje šolskih poslopij v Istri, kajti je tako bo mogoče prisiliti vse slovanske otroke, da pohajajo italijansko šolo. Deputacija istrskih fašistov je bila pred kratkim v Rimu, je predložila to zahtevo naučnemu ministru D. Fedelu ki je kakor komentira »Popolo di Trieste« pokazal zelo veliko občutljivost s tem, da je postal delavni zagovornik pri finančnem ministru grofu Volpiju v enem najbolj vitalnih političnih vprašanjih istrskega fašizma. Dejstvo je, da je poslanec Mrach prejel od finančnega ministra sledeče pismo:

Imam čast naznaniti Vam, da sem podpisal pismo Ni. Ekscelence naučnega ministra, s katerim sem upoštevajoč potrebe, ki so se mi obrazložile dovoli nakazilo na bilanci naučnega ministra v iznosu 1.250.000 lir skozi osem poslovnih dob začenši s 1926./27. letom. Enako sem privolil, da se obremeni državna bilanca s stroški za vzdržavanje poslopja kr. gimnazije liceja v Puli za dobo 3. novembra 1918 do 30. septembra 1926 v iznosu 222.652 lir.

Vlada je potemtakem v največji naglici dovolila 10 milijonov lir za šole v Istri, kjer naj se potujčilo slovenski otroci.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani je najmodernejše urejena ter izvršuje vsa tiskarniška dela od najpriprostejšega do najmodernejšega. - Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. — Brošure v malih in tudi največjih nakladah. Časopise, revije, mlad. liste. | Okusna oprema ilustrir. katalogov, cenikov in reklam. listov. Lastna tvornica šolskih zvezkov. | Šolski zvezki za osnovne in srednje šole Risanke, dnevniki in beležnice.

Še o bolniških blagajnah. Dodatno k poročilu o bolniških blagajnah poročamo: Z raztegnitvijo italijanskega tozadevnega zakona na nove pokrajine je prešla tudi okrajna bolniška blagajna v Opatiji v drugo upravo. Postavili so ji komisarja. Pred kratkim je reški prefekt, pod katerega jurisdikacijo spada Opatija, izdal nalog, naj se čimprej skliče občni zbor in izvoli redno vodstvo. Fašistovske organizacije so seveda takoj sestavile listo v katero so naravno figurirale same razne boli ali mani dvomljive fašistovske ličnosti in so to listo predložili prefektu. Podprefekt pa je listo nekoliko izpremenil, zlasti je uvrstil med kandidate tudi enega Hrvata, kar je v izključno hrvatskem ozemlju več nego razumljivo. Sedaj pa so užaljeni fašisti zagnali velik krik proti prefektu, češ, da uradno dela protifašistovsko agitacijo.

O izpitih učiteljiščnikov. Po Gentilijevi šolski reformi morajo absolventje učiteljišča v Tolminu delati izpit zunaj sedeža šole. Takrat se vršijo zanje izpiti v Gorici. Vsi kandidati in kandidatinje so bili z eno edino izjemo (dotičnik je namreč v vojaški službi) zavrnjeni do teseni iz telovadbe. Radi tega pa ne zadene krivda kandidatov, temveč šolski sistem, ki zahteva sicer od njih, da znajo telovaditi, ki pa ne skrbi za to, da so šole tudi preskrbljene s potrebnim. Tako nima učiteljišče v Idriji ne telovadnice, ne telovadnega orodja. Telovadba se vrši na prostem, kadar to dovoljuje vreme. Razen tega pogreša šola tudi primernega telovadnega učitelja.

Inž. ROGLIČ STANISLAV:

Razmere.

Celokupno žitje ljudi se imenuje razmerje. Na stanje in razvoj razmer vpliva volja in moč posameznega človeka, ki je lahko bolj samoniklega značaja, lahko pa tudi bolj kot posledica naravnih pojavov, ki nastopajo brez človeškega hotenja.

Po svoji potrebi dela posamezen človek z voljo in močjo razmere. Čimboli se postavi na samolastno stališče, temboli skuša ustvariti razmere, ki so za njega boljše. Gotovo je, da hoče vsak človek ustvariti take razmere, v katerih se bo on najlažje gibal in napredoval. Zategadelj je naravno, če se skuša vsakdo osvoboditi tujega vpliva, ki je vedno tak kot je tujcu prav in se v skrajnosti ne ozira na izkoriščevanega človeka. Tozadevno se more najlažje dalje razmotrivati, če se vzame primere iz tekočega življenja.

Sliši se, da bi Italijani radi napravili take razmere ki bi njim omogočile razširiti svoje gospodstvo na najrazličnejše strani. Da take razmere ne bi bile dobrodošle onim ljudem in narodom, na račun katerih naj bi se omenjeno gospodstvo razširilo in ki bi imele tudi druge posredne zavojevalne posledice, je povsem razumljivo. Zelo jasno je tudi, da ustvarjajo vsi prizadeti narodi s svoje strani nasprotno take razmere, ki bodo onemogočale njih podjarmljenje od strani Italijanov.

Da je ustvarjanje razmer zelo velikega pomena se zavedajo tudi Nemci. Vzvišeno nad vsak dvom je, da ustvarjajo tudi oni take razmere, kakršne so za njih najboljše. Polpreteklost razpada ruskega carstva je kaj lep dokaz ustvarjanja razmer od strani Nemcev. Mnogo Nemcev je imelo namreč na carskem dvoru precej vpliva, zasedali so važna državnoupravna mesta in tudi v vojski so imeli velik vpliv. **Prav gotovo so delali tako Nemci v prvi vrsti za njih prikladne razmere in potem šele za prave Ruse.** Da se interesi teh Nemcev niso vedno krili z interesi Rusov - državljanov ni težko razumeti. **Človek ve, da je vsakomur najdražji v prvi vrsti svoj lastni dobrobit, potem oni njegovega sonarodnjaka in potem šele ljudje drugih narodov.** Ker je bilo v Rusiji na vplivnih mestih zelo dosti Nemcev, je zelo dosti pripomoglo k razpadu carstva in da je današnja komunistična Rusija v rokah krščenih in nekrščenih židov in drugih propagatorjev nemškega internacionalizma.

Tudi razmere v naši jugoslovenski državi se da na slične načine razkrajati. Nemci Madžari, Italijani in morda še kdo drugi bi radi čimizdatneje posegli v svoj prid v razvoj razmer v naši državi. Ne samo da bi radi to storili, temveč se tudi resnično trudijo, da vzpostavijo na Balkanu take razmere, kakršne bi njim prijale. Sredstva, katerih se poslužujejo, so najrazličnejša, v glavnem se jih pa da opredeliti v gospodarske, politične in kulturne vsiljatve.

Nemci in Madžari vsiljujejo na primer svoje takozvane nenadomestljive strokovnjake, Italijani prodajajo svojo salato, pomačanče itd. na naših trgih, drugi narodi zopet po svoje in njihovim potrebam primerno ponujajo svoje raznovrstne izdelke.

(Dalje prihodnjič.)

To morate čitati!

Vsa damska in moška garderoba bo zopet kot nova, ako jo daste kemično čistiti in likati samo pri tvrdki

Jos. Reich
LJUBLJANA
Poljanski nasip 4-6.
Poizkusite in presenečeni bodete!

Ant. Krisper
LJUBLJANA
Mestni trg 26
ZALOGA
galanterijskega blaga.
Tovarna čevljev

RESTAVRACIJA
LJUBLJANSKI DVOR
najmodernejše urejena in oskrbovana. Izborna kuhinja. Najboljša domačain inoz. vina. Pristni teran. Vsak dan morske ribe.

Strojnogradbena delavnica R. Willmann LJUBLJANA Slomškova ulica št. 3
Priporoča se za izvršitev vseh v strojno stroko spadajočih del. Izdelovanje različne vrste strojev za obdelovanje lesa in naprave žag z vodnim, parnim in motornim obratom. — Prevzema projektiranje in opremo različnih mehaničnih naprav.
Izvršuje vsa v strojno stroko spadajoča popravila točno, solidno in po možnosti najhitreje.

DOBRA GOSPODINJA
ki pozna zdrava načela štedenja s časom, denarjem in perilom, rabi za pranje samo pristno
ZLATOROG TERPENTINOVO MILO,
ki napravi perilo snežnobelo in dišeče in jo vrhutega tu pa tam prijetno preseneči s
PRISTNIM ZLATNIKOM!

4 sedežni avto samo Din 48 000.
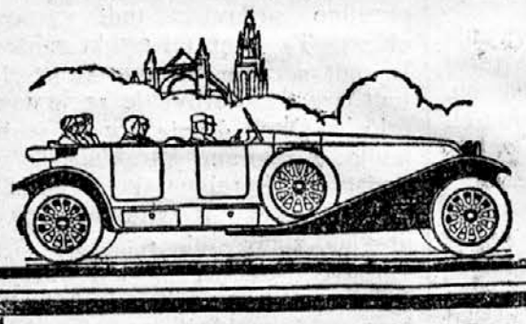
RENAULT!
najsolidnejši voz.
Nove izdatno znižane cene!
Zahtevajte ponudbo pri zastopstvu:
A. LAMPRET, Ljubljana, Dunajska cesta 22

GRADBENO PODJETJE
ING. DUKIĆ IN DRUG
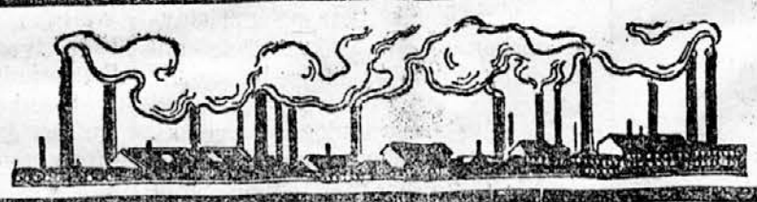
LJUBLJANA
Bohoričeva ulica št. 24

Mestna hranilnica ljubljanska naznanja žalostno vest, da je preminul njen mnogoletni zvesti uradnik, gospod nadoficijal

August Petrič

Pogreb nepozabnega rajnika je bil v petek, 16. julija ob 15. uri (ob 3. uri) iz mrtvašnice splošne bolnice.

Ohranimo ga v najlepšem spominu.

V Ljubljani, dne 17. julija 1926.

Mestna hranilnica ljubljanska.

Uradništvo Mestne hranilnice ljubljanske javlja tužno vest, da je preminul tovariš gospod nadoficijal

August Petrič

Vzornemu kolegi in simpatičnemu družabniku ohranimo najlepši spomin.

V Ljubljani, dne 17. julija 1926.

Uradništvo Mestne hranilnice Ljubljanske.

Za konzorcij lista »Orjuna« odgovarja Drejče Verbič. Tisk Učiteljske tiskarne; zanjo odgovarja France Strukelj. Odgovorni urednik: Jože Span.